

ÕIGUSKANTSLER

Adressaat	Teie	nr
Aadress	Õiguskantsler	15.02.2011 nr 6-1/101215/1100785

Vastus avaldusele

Austatud

Pöördusite avaldusega minu poole ning tõstasite küsimuse liiklustrahvi maksmisel kaasneva panga teenustasu maksmise kohustuse õiguspärasusest.

Teavitasin Teid 21.07.2010, et pöördun avaldusega seondult rahandusministri poole.

Tutvusin Teie avalduse, ministri selgituste ja muude materjalidega ning **leian, et kuna väärtokaristuse näol on tegemist riigi reaktsiooniga inimese õigusvastasele teole, mida ta saab ise ära hoida, siis ei ole Teie avalduses kirjeldatud lahendus, kus lisaks trahvile tuleb tasuda ka teenustasu pangale, Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus.**

Selgitan oma seisukohta alljärgnevalt.

Kirjeldasite, et Teile määrati kiirmenetluse korras liiklustrahv suuruses 600 krooni, mille soovisite sularahas tasuda, kuid pangad ei olnud nõus raha vastu võtma ilma 35 kroonist teenustasu saamata.

Väärteomenetluse seadustiku § 57 lg 1 punkti 16 kohaselt tuleb üldjuhul tõesti tasuda kiirmenetluses tehtud väärteotrahv panga vahendusel. Sama lõike p 16¹ näeb ainult ühe erandina ette võimaluse tasuda kiirmenetluses tehtud väärteotrahv sularahas kohtuvälisele menetlejale¹.

---

¹ VTMS § 57. Kiirmenetluse otsuse sisu

(1) Kiirmenetluse otsuses märgitakse: [...]

16) kui rahatrahv ei ole määratud tasuda ositi, siis teave sellest, et rahatrahv tuleb tasuda pankade otsuse kättesaamisest alates 15 päeva jooksul, näidates ära panga nimetuse, koodi, arvelduskonto valdaja nimetuse ja arvelduskonto numbri, millele rahatrahv tuleb kanda;

16¹) teave selle kohta, et piirirežiimi rikkumise või Eesti Vabariigi riigipiiri või ajutise kontrolljoone ebaseadusliku ületamise eest määratud rahatrahvi võib tasuda kohtuvälisele menetlejale sularahas; [...]

Leian, et üldiselt tuleb krediitdialutuste vahendusel v  rteotrahvi tasumise võimaluse olemasolu toetada. Tegemist on kindlasti ühe positiivse näitega, kus riik kasutab avalike teenuste parimal viisil kättesaadavaks tegemisel erasektori pakutavaid alternatiivseid võimalusi. Samas tõusetub Teie kirjeldatud olukorras, kus inimesel puudub võimalus täita oma avalik-õiguslikku kohustust riigi ees ilma eraõiguslikule isikule (pangale) teenustasu maksmata, siiski õigustatult küsimus sellise regulatsiooni   igusp  rasusest. Samuti võib küsida, kas trahvi ja sellele lisanduva eraõigusliku pangateenuse kogusumma näol on tegemist ühtse riikliku kohustusega või mitte. Antud juhul on just riigi kehtestatud lahendus toonud kaasa olukorra, kus avalik-õiguslikku kohustust täites (trahvi tasudes) kaasneb eraõigusliku (panga) teenustasu maksmine. Sellises olukorras sõltubki kohustuse lõplik suurus eraõiguslikust juriidilisest isikust panga kehtestatavast tasust.

Nii nagu ma eespool märkisin, pean iseenesest alternatiivsete maksmise võimaluste (pangakontor, pangamet, makseautomaat jm) olemasolu positiivseks. Erinevast makseviisist oleneb ka teenustasu suurus, mistõttu ei pruugi nt panga internetiteenust kasutades p  hikohustusele lisanduv teenustasu   lem  raseks osutada.

Pean avaldusega seonduvalt oluliseks arvestada, millise avaliku teenusega on konkreetset juhutul tegemist. Nii võib eristada kohustuslikke avalikke teenuseid, mida isik peab täitma nn kodanikukohustusena (nt maamaks) või vabatahtlikult juhul, kui soovib osaleda õiguskäibes (nt riigilõiv). Kui maamaksu puhul puudub isikul võimalus loobuda kohustuse täitmisest, siis on pangale vm makstav teenustasu osa ka avalikust kohustusest. Sama seisukoht kehtib ka vabatahtlikult õiguskäibes osalemisel (nt juhiloa taotlemisel riigilõivu tasumine + teenustasu maksmine krediitdialutusele riigilõivu vastuvõtmisel). V  rteotrahvi selliseks tüüpiliseks avalikuks teenuseks lugeda ei saa, vaid tegemist on riigi reaktsiooniga inimese õigusrikkumisele. Erinevalt kahest esimesest näitest on isikul võimalik oma tegudega negatiivne tagajärg (nii trahv kui ka selle tasumisel kaasnev teenustasu)   ra hoida. Seetõttu on põhjendatud olukordade ja isikute erinev kohtlemine avaliku kohustuse täitmisega kaasnevate kulude tasumisel.

Vaatamata eelmises lauses esitatud seisukohale pean siiski oluliseks Teie avalduses tõstatatud aspekti, et mitte kõikidel isikutel ei pruugi üldse pangakontot olla või on selle kasutamine raskendatud. Seetõttu uurisin avaldusega seonduvalt, kui suurel osal Eesti elanikest on olemas arvelduskrediit (arve pangas) ning milliseid makseviise pangad jt (nt Eesti Post) pakuvad.

Seisuga 30.06.2010 kuulus Eestis eraisikutele 2 380 000 arvelduskontot. Selle numbri juures tuleb muidugi arvestada, et paljud eraisikud omavad mitut arvelduskontot.² Siiski on tegemist m  rkimisv  arse numbriga, mille pinnalt võib järeldada, et väga suurel osast Eesti elanikest on olemas arvelduskonto mõnes pangas. Sellisest seisukohast aga ei saa järeldada, et riik võiks täiesti loobuda alternatiivsetest maksmisviisidest ning piirduda kõikidel juhtudel eeldusega, et ainuvõimalik lahendus avalikku kohustust täita ongi vaid panga vahendusel. Nii on nt Maksu- ja Tolliameti teeninduskohtades³ võimalik tasuda mistahes suuruses maksumussumma sularahas. Samuti on riigilõivuseaduse    9 lõike 3 kohaselt riigilõivu tasuja soovil riigilõivu võtja kohustatud kuni 10 euro suuruse riigilõivu vastu võtma sularahas. Uurisin rahandusministrilt, millistel kaalutlustel on viimasel juhul piiratud vaid 10 euro m  rraga ning kas sularahas vastu võtmise võimalust võiks laiendada ka v  rteotrahvide tasumisele. Minister selgitas, et riigilõivu sularahas vastuvõtmise eesmärgiks on vältida väiksemate summade sularahas tasumisega pankadele teenustasu maksmise kohustust. Piirm  ra eesmärgiks on avaliku sektori kulude kokkuhoid ning

² EESTI FINANTSTEENUSTE TURG seisuga 30.06.2010 Kättesaadav:

http://www.fi.ee/failid/turg_seisuga_2010_06.pdf

³ Maksu- ja Tolliameti teeninduskohtad. Kättesaadav: <http://www.emta.ee/index.php?id=630>

isikutele mugavama teeninduse võimaldamine (väiksemate lõivudega hõlmatud toimingud on valdavalt sellised, mida tehakse isiku nõudmisel koheselt, mistõttu ei ole õige isiku „jooksutamine“ panka ja tagasi).

Rahandusminister selgitas, et ta pöördus Teie avalduses tõstatatud küsimuses omakorda teiste ministeeriumide ja kohaliku omavalitsuse üksuste poole. Valdavalt leiti, et ei ole põhjendatud suurendada sularahas tasutavat riigilõivumäära ning sularahas väärteotrahvi tasumise võimalust, kuna sellega kaasnevad märkimisväärsed kulud (personalile, turvalisusele, infotehnoloogiale, büroole ja inventarile, inkasseerimisele). Nt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigilõivu sularahamaksete administreerimise kulud aastas kokku u 15 786 eurot (247 000 krooni). Minister selgitas lisaks, et juhul, kui riik laiendaks arveldusteenuste osutamise võimalusi, tähendaks see halduskulu suurenemist⁴ (vajalike tehniliste jm lahenduste loomisega kaasnevalt) ning eeldatavalt kaasneks sellega samuti teenustasu kehtestamine. Sellisel juhul tõusetub küsimus aga vastava tegevuse otstarbekusest ja kulutuste põhjendatusest, kuna täna on pankadel juba vajalik infotehnoloogiline tugi olemas.

Leian, et avalduses tõstatatud küsimuses sõltub vastus lisaks eeltoodule ka sellest, milliseid võimalusi pangad jt trahvi tasumiseks pakuvad. Soovitan Teil tutvuda erinevate pankade pakutavate teenuste ja hinnakirjadega. Nii on nt SEB panga stardipaketi kohaselt esimesel aastal arveldused ja pangakaart tasuta⁵, Swedbankas tasuta arvelduskonto avamine, kontoga seotud esimene pangakaart ja sularaha lisamine oma kontole⁶, Sampo Pangas arvelduskonto avamine ning sularaha sissemakse oma kontole tasuta⁷. Pangakontode avamisega kaasnevad mitmed mugavad e-teenuse võimalused, sh väike teenustasu suurus või lausa tasuta teenused.

Rahandusminister selgitas mulle lisaks, et Teie tõstatatud probleem võib osutuda kaalukaks olukorras, kus pangakonto on arestitud ja pank keeldub uue konto avamisest. Sellisel juhul ei jää isikul tõesti muud üle kui maksta pangale teenustasu, kasutada Eesti Post postipanga teenust⁸ või leida muid lahendusi (kasutada kolmandate isikute abi või Eestis registreerimata krediitiasutuste teenuseid).

Kokkuvõtvalt nõustun Teie avalduses tõstatatud küsimuse püstitusega, kus väärteotrahvi ei ole võimalik riigile tasuda ilma pangale teenustasu maksmata. Leian siiski, et erinevalt mitmetest muudest riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse pakutavatest teenustest, on väärteotrahvi näol tegemist kohustusega, mille tekkimist saab ära hoida. Seetõttu on põhjendatud ka kohustuse täitmise erinev lahendus (sularahas tasumise võimalus või selle puudumine) võrreldes nt maksukohustuse täitmisega. Lisaks tuleb arvestada, et sularahas väärteotrahvi tasumise võimaluse loomine tähendaks riigi jaoks väga suurt rahalist väljaminekut, millega võib kaasneda hinna kehtestamine ka riigi osutatavale teenusele. Selgitasin eespool, et täna pakuvad pangad erineva hinnaga võimalusi, mistõttu on võimalik leida lahendusi, kuidas vähendada panga vahendusel tasutava kohustuse kogusummat.

⁴ 2009. aastal lahendasid ainuüksi esimese astme kohtud 23651 väärteoasja. I JA II ASTME KOHTUTE STATISTILISED MENETLUSANDMED. 2009. aasta kokkuvõte. Kättesaadav: <http://www.kohus.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=49783/I+ja+II+astme+kohtute+menetlusstatistika+2009.a.pdf>

⁵ SEB pank teave eraisikust uuele liitujale. Kättesaadav: <http://www.seb.ee/seb-paketid/seb-start-pakett>

⁶ Swedbank. Deebetraadid. Kättesaadav: <https://www.swedbank.ee/private/d2d/cards/debit?language=EST> Vt ka teenuste hinnakiri: https://www.swedbank.ee/static/pdf/private/home/useful/pricelist_est.pdf

⁷ Sampo Pank. Pangateenuste hinnad. Kättesaadav: http://www.sampopank.ee/public/price_list/Pangateenuste_hinnakiri_EST.pdf

⁸ Eesti Post. Postipank. Vt rohkem: http://www.post.ee/eraklient_postipank

Eeltoodud kaalutlustel leiangi, et väärteomenetluse seadustiku § 57 lg 1 punktis 16 sisalduv kohustus tasuda rahatrahv pankka on õiguspärane.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder